

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΔΕΝΔΡΙΝΟΥ

This paper, entitled “Social and educational language policy” views issues concerning the teaching of Greek as a first, second or foreign language as interrelated, and proposes that language educational policy in Greece must necessarily be shaped within the framework of a wider social policy of language. Such policy ought to reconsider, it is argued, attitudes toward the Greek language and its politics, problematizing at the same time the a-political national and international discourses of foreign language education and literacy. It is a paper that was prepared and delivered in honour of Panagiotis Kontos –a distinguished colleague who has served the University of Athens with remarkable dedication in more respects than any other member of our community that I have had the privilege of knowing as a friend, a teacher (in the wider sense of the word) and a scholar truly valuing the Greek language as important symbolic capital.

Κύριε Πρύτανη,

Αγαπητοί συνάδελφοι, κυρίες και κύριοι,

Αφού απευθύνω χαιρετισμό σε σας και έναν ιδιαίτερα θερμό χαιρετισμό στο τιμώμενο σήμερα πρόσωπο, τον Παναγιώτη Κοντό, αγαπημένο φίλο, συνάδελφο και δάσκαλό μου με την ευρεία έννοια του όρου «δάσκαλος», θα ήθελα να συγχαρώ τις συναδέλφους, για την πρωτοβουλία τους να οργανώσουν την σημερινή εκδήλωση, και να τις ευχαριστήσω για την τιμή που μου έκαναν να μου ζητήσουν να μιλήσω σε αυτήν. Μου δίνουν έτσι την ευκαιρία, πριν ξεκινήσω την εισήγησή μου, να εκφράσω δημόσια τη βαθιά μου ευγνωμοσύνη στον Άνθρωπο που πολλές φορές εμείς που μετέχουμε ενεργά στην ελληνική ακαδημαϊκή κοινότητα έχουμε αποκαλέσει «ψυχή του Πανεπιστημίου Αθηνών». Παναγιώτη μου, στέκομαι απέναντί σου με σεβασμό και εκτίμηση να σου πω ένα μεγάλο ευχαριστώ για την αφοσίωση σου στο ίδρυμά μας, την ποικιλόμορφη προσφορά σου τα κοινά του χώρου μας και του τόπου μας, για το ήθος, την ακεραιότητά σου και για την αγκαλιά που έχεις εδώ και χρόνια ανοίξει να μας κλείσει μέσα της.

Το θέμα της σημερινής εκδήλωσης, το οποίο σχετίζεται άμεσα με τα ακαδημαϊκά σου ενδιαφέροντά, «Η διδασκαλία της Ελληνικής ως Ξένης Γλώσσας»,

παρουσιάζει εξαιρετικό ενδιαφέρον εφόσον μοιραία γεννά μια σειρά από κρίρια ερωτήματα. Τα ερωτήματα αυτά φωτίζουν διαφορετικές πλευρές του σύνθετου και πολυδιάστατου ζητήματος, το οποίο, εξ αφορμής του μη πολιτικοποιημένου λόγου που έχει επικρατήσει διεθνώς στο χώρο της ξενόγλωσσας διδασκτικής και των συνακόλουθων ιδεολογικών του πρακτικών, πολύ συχνά περιορίζεται σ' ένα υποτιθέμενα πολιτικά αθώο προβληματισμό για τον αποτελεσματικότερο τρόπο σχεδιασμού του αντικειμένου γνώσης και της μετάδοσης του.

Ο περιορισμένος αυτός προβληματισμός στηρίζεται σε έννοιες οι οποίες θεωρούνται δεδομένες και μη διαπραγματεύσιμες. Όμως, όπως καλά γνωρίζουμε, ή οφείλουμε να γνωρίζουμε, είναι ποικιλοτρόπως διαπραγματεύσιμο, για παράδειγμα, το τι σημαίνει «ξένη» γλώσσα και για ποιους μια γλώσσα είναι «ξένη»: αν το ενδιαφέρον πρέπει να επικεντρώνεται στη γλωσσική γνώση και τη μετάδοσή της ή στην ανάπτυξη διαφορετικών τύπων κοινωνικού και τυπικού γραμματισμού: αν το αντικείμενο διδασκαλίας ή/και εκμάθησης σε κάθε περίπτωση είναι η γλώσσα, μια γλώσσα (και μάλιστα ως ένα ενιαίο σύνολο) ή εκδοχές της: αν το αντικείμενο εκπαίδευσης είναι η γλώσσα ή οι τρόποι χρήσης της: αν ο σχεδιασμός της ύλης και του περιεχομένου διδασκαλίας στηρίζεται ή πρέπει να στηρίζεται στη γλώσσα ή στους χρήστες της.

Αυτά είναι ελάχιστα μόνο από τα ερωτήματα που προκύπτουν όταν το θέμα «διδασκαλία της Ελληνικής ως ξένης γλώσσας» συνδεθεί με τον κριτικό λόγο που δειλά αναφύεται στους κόλπους των επιστημών της γλώσσας, των κλάδων της γλωσσικής εκπαίδευσης και του γραμματισμού, καθώς επίσης και του υβριδικού χώρου της ξενόγλωσσας διδασκτικής¹. Προκύπτουν κυρίως όταν το θέμα ενταχθεί σ' έναν ευρύτερο προβληματισμό για την πολιτική της γλώσσας ή των γλωσσών ενός έθνους-κράτους και τις πολιτικές γλωσσών μιας υπερεθνικής κοινότητας όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση και της παγκόσμιας [οικονομικής] κοινότητας.

Το να τεθούν αυτού του τύπου τα ερωτήματα σημαίνει πως υπάρχουν ενδείξεις ενδιαφέροντος για τη δημιουργία ίσων ευκαιριών στους πολίτες μιας κοινότητας ώστε να αναπτύξουν τον απαραίτητο γραμματισμό στην επίσημη ή τις επίσημες γλώσσες μιας πολιτείας, καθώς και σε πρόσθετες γλώσσες. Αυτές οι ευκαιρίες θα επιτρέψουν σε όλους τους πολίτες να μετέχουν σε κοινωνικές διαδικασίες και πολιτισμικές πρακτικές εντός και εκτός των συνόρων της χώρας που ζουν και εργάζονται. Δηλώνει επίσης πως αναγνωρίζεται η επιτακτική ανάγκη σχεδιασμού συνεκτικής γλωσσικής και εκπαιδευτικής γλωσσικής πολιτικής (βλ. Πίνακα 1, Παράρτημα). Αυτή ακριβώς η ανάγκη βρίσκεται στο επίκε-

1. Μητσικοπούλου, Β. [Mitsikopoulou, V.] 1999: *The Discourse of ELT. ELT Discourse: The Professional Article and the Construction of ELT Professional Identities*. Διδακτορική διατριβή. Αθήνα: Τομέας Γλώσσας-Γλωσσολογίας, Τμήμα Αγγλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, 68-80.

ντρο της σύντομης εισήγησής μου στη σημερινή τιμητική εκδήλωση για έναν άνθρωπο, του οποίου την πολιτική συνείδηση και τις προθέσεις των πολιτικών του πράξεων πιστεύω πως δεν αμφισβητεί κανείς μας, ακόμη και σε περιπτώσεις που κάποιοι διαφωνούν με ορισμένες του επιλογές στρατηγικής.

Στον τόπο μας, όπου εξακολουθεί να επικρατεί η ιδεολογία του εθνισμού (όπως εξάλλου και σε πολλές άλλες χώρες, Ευρωπαϊκές και μη), ο μύθος για την άρρηκτη σύνδεση μεταξύ έθνους-κράτους και γλώσσας είναι ακόμη πολύ ζωντανός και καθορίζει τον λόγο και τις πρακτικές μας σε όλα τα επίπεδα της κοινωνικής μας ζωής². Αναπαράγεται συστηματικά στο πλαίσιο της λειτουργίας των θεσμών του κράτους, με κυρίαρχο τον ρόλο της εκπαίδευσης στην αναπαραγωγή της γενικότερης αυτής ιδεολογίας και του μύθου.

Βέβαια, η ιδεολογία του εθνισμού δεν παρουσιάζεται πια με την ομοιογενή μορφή που παρουσιαζόταν παλαιότερα. Εμφανίζεται σε διαφορετικά σχήματα, όπως άλλωστε και ο «γλωσσισμός» μας – ο γλωσσικός μας ρατσισμός, δηλαδή. Με άλλα λόγια, πρόκειται για τα σχήματα που επιτρέπουν ή επιβάλλουν τη συγκάλυψη του γλωσσισμού, καθώς χτίζουν λογικές που κάνουν το γλωσσικό προστατευτισμό να φαντάζει μια απόλυτα φυσική και αναπόφευκτη επιδίωξη. Φυσική και σημαντική επίσης προβάλλει η επιδίωξη να προστατέψουμε τη γλώσσα – μια έννοια που συνεχίζουμε, πολλοί από μας, να αντιλαμβανόμαστε αφενός ως θεσμοφύλακα της εθνικής μας ταυτότητας, αφετέρου ως ένα σύστημα δομών που μας επιτρέπει να εκφράσουμε τις ατομικές μας πεποιθήσεις και τα πιστεύω μας.

Η αντίληψη αυτή για τη γλώσσα όμως διαμορφώνει στόχους για την «προστασία» της σε επίπεδο λεξιλογικό και γραμματικό, ενώ σίγουρα δεν βοηθά στο να τη δούμε ως κοινωνική/πολιτισμική πρακτική και ως πηγή για τη δημιουργία κοινωνικών νοημάτων. Μάλιστα, ελάχιστα απασχολεί το κατεστημένο της θεωρητικής γλωσσολογίας στην Ελλάδα (και όχι μόνο), και συνεπώς τους εκπαιδευτικούς της γλώσσας τους οποίους καταρτίζουν, το τι κοινωνικά πράττουμε κάθε φορά που γράφουμε και μιλάμε· κάθε φορά που παράγουμε ή ερμηνεύουμε προφορικά και γραπτά κείμενα που αποτελούν την υλική εκφορά ιδεολογικά προσδιορισμένου λόγου. Η θεωρητική γλωσσολογία στα πανεπιστήμιά μας συνιστά, σε μεγάλο βαθμό, μια επιστήμη που εξακολουθεί να εξετάζει τη γλώσσα ξεκομμένη από το συγκεκριμένο της πλαίσιο και δεν εστιάζει στις κοινωνικές συνδηλώσεις των όσων λέγονται και γράφονται.

Από την άλλη μεριά, η ελληνική γλώσσα, στα σχολεία μας, αποτελεί ενιαίο αντικείμενο διδασκαλίας που πρέπει να μεταδοθεί σε όλους με τον ίδιο τρόπο –ανεξάρτητα με το εάν είναι η πρώτη, δεύτερη ή τρίτη γλώσσα των μαθητών, ανεξάρτητα από το τι εξυπηρετεί ή θα εξυπηρετήσει τους εκπαιδευόμενους και, εν πολλοίς, ανεξάρτητα από τους τρόπους χρήσης της στο εξωσχολικό κοινωνι-

2. Πρβλ. Κακριδή-Φερράρι, Μ. 2001: «Πλούσιες και φτωχές γλώσσες». Στο Γ. Χάρης (επιμ.), *Δέκα μύθοι για την ελληνική γλώσσα*. Αθήνα: Πατάκης, 103-110.

κό περιβάλλον. Σπάνια αντιμετωπίζεται ως μέσον πρόσβασης στη σχολική και εξωσχολική γνώση η οποία, βεβαίως, δεν είναι ούτε ιδεολογικά αθώα, ούτε κοινωνικοπολιτικά ουδέτερη.

Στα ελληνικά σχολεία, ο μεγάλος αριθμός των αλλόγλωσσων μαθητών συνήθως διδάσκεται την ελληνική γλώσσα με τον ίδιο ακριβώς τρόπο που διδάσκεται σε ελληνόφωνους μαθητές, αφού το σημείο εκκίνησης των γλωσσικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων, τα οποία σχεδιάζονται με γνώμονα την ιδεολογία της γλωσσικής και πολιτισμικής αφομοίωσης, είναι η γλώσσα και όχι οι επικοινωνιακές ανάγκες του χρήστη της ή ο κοινωνικός και σχολικός γραμματισμός των διαφορετικών ομάδων εκπαιδευομένων. Αυτό ισχύει στις περισσότερες περιπτώσεις και για τη διδασκαλία της γλώσσας σε μαθήματα της ελληνικής εκτός Ελλάδας, σε ομογενείς και μη. Αδήλωτος αλλά ουσιαστικός σκοπός των μαθημάτων η προώθηση και η «προστασία» της γλώσσας μας.

Στο βαθμό που εξακολουθεί ο εθνιστικός λόγος για τη γλώσσα μας να καθορίζει τη γλωσσική διδασκαλία (η οποία δεν έχει απαραίτητα αποτέλεσμα τη γλωσσική εκπαίδευση), η κριτική ενασχόληση με την κοινωνικά προσδιορισμένη χρήση της ελληνικής δεν συνιστά σημείο αιχμής στα προγράμματα σπουδών για τις γλώσσες. Και, σίγουρα δεν έχει ακόμη γίνει ιδιαίτερα αισθητή η ανάγκη για μια *κοινωνική γλωσσική πολιτική* και πιο συγκεκριμένα για *γλωσσικό προγραμματισμό* που να προσδιορίζει τα κριτήρια για κρίσιμα κοινωνικά ζητήματα όπως είναι, για παράδειγμα, ο απαραίτητος εκδημοκρατισμός της γλώσσας της δημόσιας διοίκησης στον τόπο μας. Απαραίτητος γιατί τα κείμενα των δημοσίων εγγράφων, μολονότι πια γραμμένα στη δημοτική, εξακολουθούν σε μεγάλο βαθμό να είναι δυσνόητα και, παράλληλα, να υπηρετούν τον άνιστο καταμερισμό κοινωνικής δύναμης μεταξύ δημοσίων οργανισμών και πολιτών³.

Μάλλον μακρινή ακόμη μοιάζει να είναι (αν και απολύτως αναγκαία) μια κοινωνικά ευαίσθητη γλωσσική πολιτική που να προσδιορίζει επίσης τα κριτήρια για τους τρόπους χρήσης της σε άλλα δημόσια κείμενα, προφορικά ή γραπτά, με τρόπο που να διασφαλίζεται ο σεβασμός στη διαφορετικότητα του Άλλου· ο σεβασμός απέναντι σε κοινωνικές ομάδες διαφορετικού φύλλου, θρησκείας, γλώσσας και εθνότητας.

Η έλλειψη κοινωνικά ευαίσθητου εκπαιδευτικού γλωσσικού προγραμματισμού έχει ως αποτέλεσμα τη μετάδοση γνώσεων σχετικά με την τυπική γλώσσα και όχι ουσιαστική γλωσσική εκπαίδευση στις διάφορες βαθμίδες της εκπαί-

3. Τα συμπεράσματα αυτά τεκμηριώνονται από τα αποτελέσματα έρευνας και συγκεκριμένα κριτικής γλωσσολογικής ανάλυσης εγγράφων δημοσίων υπηρεσιών στην Ελλάδα. Η μελέτη αυτή (Dendrinos, B. & Marmaridou, S. "Re-designing Greek public document texts, reconstructing social relations: the case of Greece") ανακοινώθηκε στο παγκόσμιο συνέδριο της Διεθνούς Εταιρείας Πραγματολογίας τον Ιούλιο του 2000. Θα δημοσιευτεί στο ειδικό τεύχος αφιέρωμα του *Folia Linguistica*.

δευσης. Έχει επίσης ως αποτέλεσμα να μην επιδιώκεται, μέσω των προγραμμάτων σπουδών, η ανάπτυξη μιας *κριτικής* γλωσσικής επίγνωσης που ευνοεί την ανατροπή των παραδοσιακών σχέσεων εξουσίας διδασκόντων-διδασκόμενων και την αμφισβήτηση της κοινωνικής πραγματικότητας που η γλώσσα έχει τη δύναμη να κατασκευάζει.

Η συγκεκριμένη αντίληψη σαφώς καθορίζει παράλληλα τον τρόπο με τον οποίο σχεδιάζεται η γλωσσική ύλη και το εκπαιδευτικό υλικό για τη διδασκαλία της ελληνικής ως πρόσθετης γλώσσας (είτε αυτή είναι οικεία – λόγω οικογενειακού περιβάλλοντος – είτε ξένη σε εκείνους που την διδάσκονται).

Η απαίτηση λοιπόν για μια συγκροτημένη γλωσσική πολιτική είναι μάλλον επιτακτική. Ταυτόχρονα, καθώς η χώρα μας αναπτύσσεται με γοργούς ρυθμούς ως ένα πολυγλωσσικό-πολυπολιτισμικό τοπίο είναι ανάγκη να προβληματιστούμε προς την κατεύθυνση μιας εκπαιδευτικής γλωσσικής πολιτικής που να προσδιορίζει τις στρατηγικές βάσει των οποίων θα νομιμοποιούνται οι γλώσσες των μειονοτικών ομάδων του μαθητικού πληθυσμού και θα δημιουργούνται ευκαιρίες για την ανάπτυξη των διαγλωσσικών και διαπολιτισμικών επικοινωνιακών ικανοτήτων όλων των νέων.

Δεδομένων των σημερινών κοινωνικο-οικονομικών συνθηκών στη χώρα μας και ευρύτερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η εκπαιδευτική γλωσσική μας πολιτική σκόπιμο είναι να μη στηρίζεται στο μοντέλο του εθνικού γλωσσικού προστατευτισμού αλλά να διαμορφωθεί με βάση ένα μοντέλο πολυγλωσσικού και πολυπολιτισμικού ήθους επικοινωνίας που να επιδιώκει την προστασία των γλωσσικών και πολιτισμικών δικαιωμάτων των πολιτών όλων των εταίρων και των κοινωνικών τους ομάδων.

Μέχρι στιγμής, ο τόπος μας (που δεν αναγνωρίζει *επισήμως* την εξελισσόμενη πολυγλωσσική φύση της κοινωνίας μας και δεν έχει αρχίσει ακόμη να αναπτύσσει έναν υπερεθνικό λόγο για τη γλώσσα) είναι από τις χώρες εκείνες που δεν έχει κινηθεί αφενός για να συγκροτήσει μια συνεκτική πολιτική για τη γλωσσική εκπαίδευση στο σχολείο μέσω των μαθημάτων του συνόλου του προγράμματος σπουδών, αφετέρου για να διαμορφώσει ένα υποτυπώδες σχέδιο κοινωνικού γραμματισμού. Η έλλειψη εκπαιδευτικής γλωσσικής πολιτικής έχει ως αποτέλεσμα, μεταξύ άλλων, να θεωρούμε αυτονόητο πως η εθνική μας γλώσσα είναι το μόνο νόμιμο μέσον πρόσβασης στη σχολική γνώση.

Αυτονόητο επίσης θεωρούμε να περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα σπουδών και να διδάσκονται στο σχολείο ως ξένες γλώσσες μόνον εκείνες οι γλώσσες που έχουν παγκόσμια ισχύ. Το παράδοξο μάλιστα είναι πως, ενώ είμαστε χώρα με μια από τις λιγότερο ομιλούμενες και διδασκόμενες γλώσσες στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στον κόσμο, δεν έχουμε διαμορφώσει (προκειμένου να υλοποιήσουμε) μια εκπαιδευτική πολιτική πολυγλωσσίας που θα προέβλεπε να περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα σπουδών οι «ασθενείς» γλώσσες της Ευρώπης ως νόμιμη σχολική γνώση. Μετέχοντας στις σχετικές ηγεμονικές πρακτικές μάλιστα, είμαστε η μόνη Ευρωπαϊκή χώρα που συστηματικά προωθεί απο-

κλειστικά τις «ισχυρές» γλώσσες, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτό στη διαίω-
νιση της κυριαρχίας καταρχήν της αγγλικής και στη συνέχεια της γαλλικής και
της γερμανικής. Εμείς όμως από τη δική μας πλευρά μας θεωρούμε απολύτως
φυσικό να ζητούμε να περιλαμβάνεται η διδασκαλία της ελληνικής στα προ-
γράμματα σπουδών άλλων κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Επίσης, παρόλη την αφομοιωτική μας ιδεολογία, δεν έχουμε θεωρήσει απα-
ραίτητο να αναπτυχθεί ένα κρατικό σύστημα πιστοποίησης επιπέδων γνώσης
της ελληνικής γλώσσας από αλλοδαπούς και οικονομικούς μετανάστες ώστε η
γνώση αυτή να αποτελεί προσόν προς εξεύρεση εργασίας, ανέλιξης στον εργα-
σιακό χώρο και υποχρέωση για όσους εργάζονται ή επιθυμούν να εργαστούν
στη χώρα μας.

Για όλους αυτούς τους βασικούς λόγους που ανέφερα είναι σημαντικό να επι-
διώξουμε στον τόπο μας το σχεδιασμό μιας εκπαιδευτικής γλωσσικής πολιτικής
που να μη προσδιορίζεται από τον εθνικό λόγο για τη γλώσσα. Ταυτόχρονα,
όμως, δεν θα πρέπει να υιοθετήσουμε άκριτα τον υπερεθνικό λόγο για τη γλώσ-
σα, όπως αυτός αναπτύσσεται σήμερα στη νέα υπερεθνική τάξη πραγμάτων. Για-
τί ο λόγος αυτός, ως γνωστό, καθορίζεται από την παγκοσμιοποίηση της οικονο-
μίας της ελεύθερης αγοράς και είναι πιθανό η προώθηση της γλωσσικής και πο-
λιτισμικής πολυμορφίας να ενταχθεί στους νόμους της αγοράς, διευκολύνοντας
έτσι τη διαδικασία της παγκοσμιοποίησης. Είναι σημαντικό να διατηρήσουμε
μια κριτική στάση απέναντι στον λόγο αυτό που εγγράφει την ηγεμονική ιδεολο-
γία της νέας τάξης πραγμάτων, αφού μπορεί και αυτός να υπηρετεί το γλωσσικό
και πολιτισμικό ιμπεριαλισμό, με διαφορετικό βέβαια τρόπο από εκείνον που
υπηρετεί ο λόγος του γλωσσικού προστατευτισμού. Με άλλα λόγια, θα πρέπει να
προβληματιστούμε γνωρίζοντας ότι, ενώ ο σεβασμός για τη γλωσσική και πολυ-
πολιτισμική πολυμορφία είναι αναντίρρητα τμήμα ενός δημοκρατικού ήθους⁴, η
πολυγλωσσία και πολυπολιτισμικότητα δεν αποτελούν αυτές καθαυτές αξίες και
οι τρόποι προώθησής τους δεν είναι ιδεολογικά αθώοι. Εξάλλου, είναι ομολο-
γουμένως δύσκολο να υπερασπιστεί κανείς σήμερα τη γλωσσική και πολιτισμική
πολυμορφία απέναντι σε μια κυρίαρχη εργαλειωτική λογική, για την οποία τα κοι-
νωνικά αγαθά – των γλωσσών συμπεριλαμβανομένων – αποκτούν, απολύτως
την αξία τους ή την απαξία τους μέσα από το σχήμα «κόστος-κέρδος»; Συνεπώς,
όπως επισημαίνει ο Χριστίδης (1999: xx) είναι δύσκολο να αντιδράσει κανείς
απέναντι σε αυτή την εκδοχή αγοραιοποίησης, χωρίς να «παλινδρομήσει» σε ένα
εθνικιστικό –και γι' αυτό διχαστικό– εγκώμιο της μοναδικότητας της εθνικής
«εκφραστικότητας» ή οποιασδήποτε άλλης στενότερης ταυτότητας».

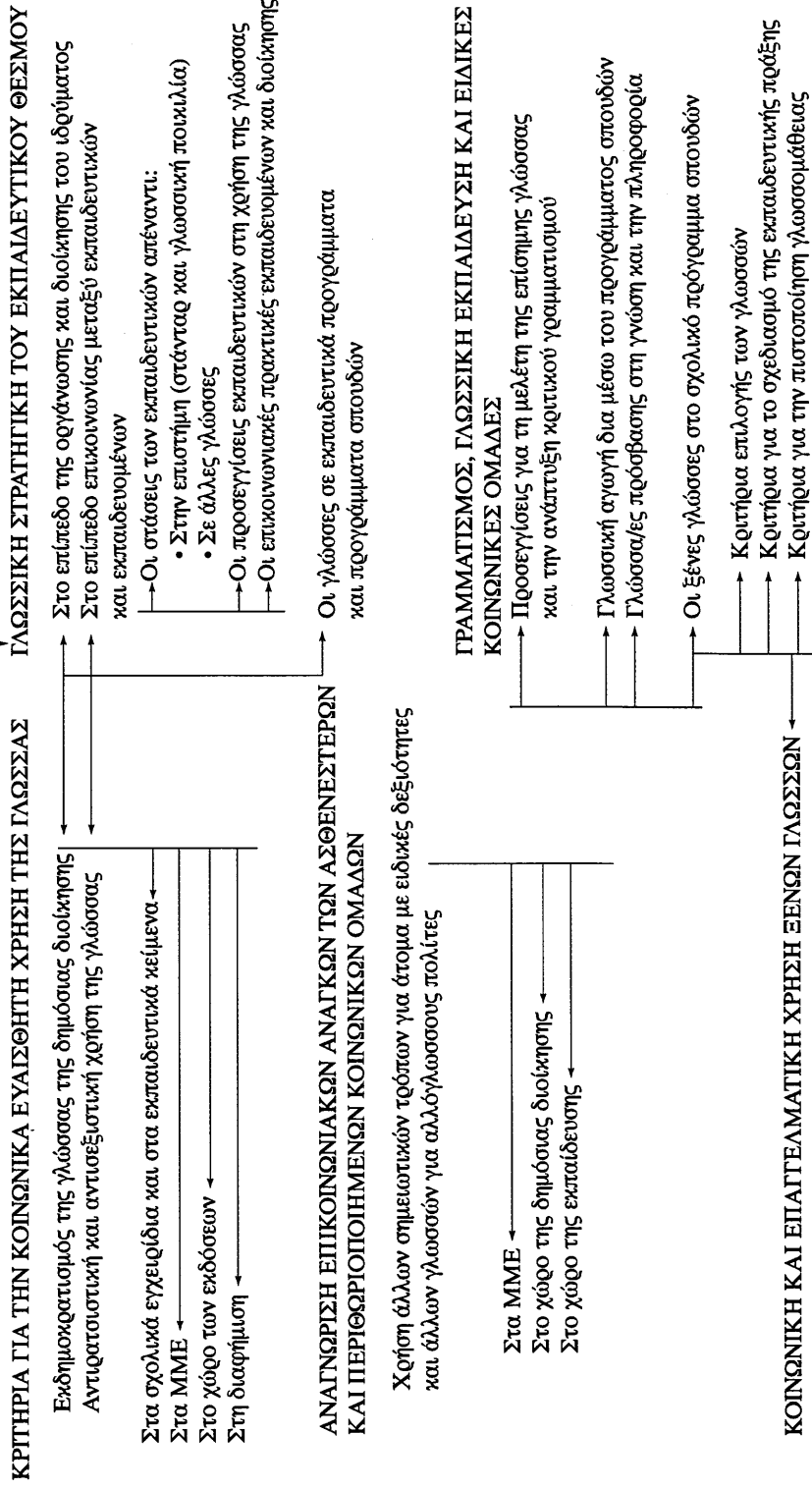
Τελειώνοντας, θα ήθελα ακόμη να πω ότι ο γλωσσικός προγραμματισμός
και ο σχεδιασμός κοινωνικής γλωσσικής πολιτικής δεν αποτελούν ούτε αυτοί,
από μόνοι τους, πράξεις εκδημοκρατισμού. Αντίθετα, επειδή η όποια γλωσσική

4. Πρβλ. Χριστίδης, Α.-Φ. 1999: *Γλώσσα, Πολιτική, Πολιτισμός*. Εκδόσεις ΠΟΛΙΣ, σελ.
162.

στρατηγική και εκπαιδευτική γλωσσική ρύθμιση είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την κατανομή της κοινωνικής δύναμης και καθορίζονται από την πολιτική εξουσία αποτελούν πολιτικά όργανα στα χέρια της. Η απουσία τους όμως συνιστά ακόμη μεγαλύτερο κίνδυνο. Σημαίνει την έλλειψη διαφάνειας στις αποφάσεις που αφορούν το σημαντικότερο ίσως πολιτισμικό κεφάλαιο – τη γλώσσα – και δεν παρέχει τη δυνατότητα στις κοινωνικές ομάδες να διαπραγματευτούν ούτε την κοινωνικά ευαίσθητη χρήση της, ούτε τα δικαιώματά τους σε αυτή. Η πάλη όμως για τα γλωσσικά και πολιτισμικά δικαιώματα του πολίτη είναι από τα βασικότερα χαρακτηριστικά μιας δημοκρατικής πολιτείας.

*Βασιλική Δενδρινού
Πανεπιστήμιο Αθηνών
e-mail: vdendrin@enl.uoa.gr*

ΣΧΕΔΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Πίνακας 1